

CEZASIZLIKLA
MÜCADELEDE
GÜÇBİRLİĞİ

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI KURUMLARINDAN ULUSLARARASI KAMUOYUNA ACİL ÇAĞRI

Türkiye hükümeti, barış görüşmelerinin sekteye uğraması ile Ağustos ayı ortasında Kürt nüfusun ağırlıklı olduğu il ve ilçelerde temel hak ve özgürlükleri hukuka aykırı şekilde kısıtlayan bir güvenlik politikasını hayata geçirmeye başladı.

2015 Ağustos ayından bu yana **Şırnak, Mardin, Diyarbakır, Hakkari** ve **Muş** il ve ilçelerinde uzun sürelerle ve üst üste olarak ilan edilen sokağa çıkma yasakları bazı il ve ilçelerde hala devam ediyor. Bu yasaklar süresince hak ihlallerini tespit etmek isteyen ulusal ya da uluslararası basın-yayın, insan hakları ya da meslek kuruluşları ile parlamento temsilcileri il ve ilçelere alınmadı. Abluka altındaki yerlere zorlukla girebilen az sayıda sivil toplum kuruluşunun hazırladığı raporlarda uzlaşılabilir tespitlere göre sivil halkın gerek keskin nişancıların, gerekse keyfi bir şekilde kullanılan ağır silahların hedefi haline getirildiği saptanmış durumda.

Hak örgütleri tarafından hazırlanan raporlara göre sokağa çıkma yasaklarından **1,3 milyon** kişi etkilendi, çocuk ve yaşlıların da arasında olduğu **150'nin üzerinde sivil** yaşamını yitirdi¹, çok sayıda kişi yaralandı ve yüz binlerce kişi yerinden edildi. Keyfi gözaltı ve tutuklamalar yapıyor ve sivil halk gözaltında ve resmi gözaltı merkezleri dışındaki açık alanlarda işkence ve kötü muameleyle maruz kalıyor. Telekomünikasyon ağlarına müdahale edilerek haber alma ve iletişim özgürlüğü kısıtlanıyor. Öğretmenler bölgeden uzaklaştırılarak eğitime süresiz ara verilmiş, sağlık hizmetleri askıya alınmış durumda. Yiyecek, içecek gibi günlük asgari ihtiyaçlarını karşılamalarına dahi olanak tanınmayan sivil halkın korunması için gereken özen hiçbir şekilde gösterilmiyor. İhlaller sonrasında derhal ve aleni şekilde etkili bir soruşturma yürütülmüyor. Hak ihlallerini gerçekleştiren güvenlik güçlerinin yargılanması ve cezalandırılması imkansız hale getiriliyor, cezasızlık politikası yaygınlaşarak ve şiddetlenerek varlığını sürdürüyor.

Sokağa çıkma yasakları her ne kadar *“bölücü terör örgütü mensuplarının yakalanması”* ve halkın *“can ve mal güvenliğinin sağlanması”* gerekçesi ile **İl İdaresi Kanunu'nun 11/C maddesine** dayanılarak ilan edilmişse de hukukçular, söz konusu kanunun ilgili mülki amire, bir il veya ilçedeki halkın tamamının hak ve özgürlüklerini etkileyecek böylesi bir yasağı ilan etme hakkı vermediği görüşünü yaygın olarak paylaşmaktadır. Anayasa'nın 13. maddesine göre bu tür bir kısıtlama sadece ‘kanun’la yapılabilir. **Valilik emri ile ilan edilen sokağa çıkma yasakları**

¹ Sokağa çıkma yasakları sonucu yaşam hakkı ihlallerine dair takip yapan farklı kaynakların verdiği güncel rakamlar şöyle: *Türkiye İnsan Hakları Vakfı Dokümantasyon Merkezi* verilerine göre, 6 Ocak 2016 itibarıyla 7 ildeki, en az 17 ilçede, resmi olarak tespit edilebilen sokağa çıkma yasağı süresince en az **151** sivil sadece resmi sokağa çıkma yasağı ilanı olan zaman dilimleri içerisinde yaşamlarını yitirmiştir. *İnsan Hakları Derneği Dokümantasyon Biriminin* verilerine göre, silahlı çatışmaların başladığı 24 Temmuz 2015 ile 06 Ocak 2016 tarihleri arasında asker, polis, korucuların ateşi sonucunda 259 sivil yaşamını yitirdi. Bunların **134**'ü sokağa çıkma yasağı uygulanan ilçelerde gerçekleşen sivil ölümler oldu. Sivil ölümlerin 12'si 2016 yılında ve sokağa çıkma yasağı olan Sur, Cizre ve Silopi'de gerçekleşti. *Halkların Demokratik Partisi Bilgi Merkezi*'ne göre ise 6 Ocak 2016 tarihi itibarıyla sokağa çıkma yasağı sonucu hayatını kaybedenlerin sayısı **152**.

Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir. Sokağa çıkma yasaklarının çerçevesi ve yaptırımlarının hukuka tabi olmaması bu dönem boyunca yürütülen güvenlik operasyonlarının ve yaşanan ihlallerin de hiçbir hukuki denetime tabi olmaması demektir.

Savaş zamanı dışında, olağanüstü hal ya da sıkıyönetim ilan edilmeyen yerleşim yerlerinde, sivil halkın tahliyesi sağlanmadan, mutlak gereklilik ilkesine aykırı biçimde güvenlik güçleri tarafından ağır silahlar ve teçhizat kullanılamaz. Sivil halkın yaşamını hukuk dışı şiddetten korumak amacıyla gerçekleştirildiği ilan edilen operasyonların planlanması ile sevk ve idaresinde, demokratik bir toplumda devletten beklenen özenle bağdaşmayacak şekilde keyfi ve orantısız güç kullanılması kabul edilemez. Türkiye hükümetinin söz konusu il ve ilçelerde uygulamakta olduğu ölümcül güç, demokratik bir toplumda gerçekleştirilmesi hedeflenen amaçla kullanılan güç arasında olması gereken orantılılığı ve ölçülülüğü hâlihazırda ciddi biçimde ihlal etmektedir.

Ortaya çıkan çatışma ortamı ne yazık ki barışı savunan insan hakları savunucularını da devlet şiddetinin ve siyasi suikastların hedefi haline getirdi. Diyarbakır Barosu Başkanı ve insan hakları savunucusu **Tahir Elçi** operasyonların durdurulması ve barış müzakerelerine yeniden başlanması için çağrı yaptığı bir basın açıklaması sırasında öldürüldü.

Durum vahim ve çağrımız acil!

Sivil toplum kuruluşları olarak bizler uluslararası kamuoyu tarafından Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine:

- Hukuksal dayanaktan yoksun sokağa çıkma yasağı ilanlarının kabul edilemez olduğunun,
- Hiçbir şekilde orantısız ve keyfi bir biçimde ölümcül güç uygulanamayacağını,
- Sürdürülen operasyonlarda uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası ceza hukuku ve insani hukuktan doğan yükümlülüklerin askıya alınamayacağını hatırlatılmasını,
- Hak ihlallerinin durdurulması, tespiti, cezalandırılması ve sürecin tüm şeffaflığıyla uluslararası topluma duyurulması için mücadele eden insan hakları kuruluşları, meslek örgütleri, yerel yönetimler ve parlamento temsilcilerine destek olunmasını,
- Karşılıklı ateşkesin ve çatışmasızlığın tekrar tesis edilmesi, bağımsız gözlemciler eşliğinde resmi ve şeffaf bir şekilde sürdürülecek barış müzakerelerinin yeniden başlatılması için çağrıda bulunulmasını talep etmekteyiz.

Cezasızlıkla Mücadelede Güçbirliği bileşeni imzacılar:

Batman Barosu, Diyarbakır Barosu, **Hakikat Adalet Hafıza Çalışmaları Derneği**,
Helsinki Yurttaşlar Derneği, **İnsan Hakları Derneği**, İnsan Hakları Gündemi Derneği,
Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Şırnak Barosu